

- последовательное игнорирование неудачных действий ученика в трудных, запущенных случаях обучения и воспитания;
- недопустимость "навешивания ярлыков" как положительных, так и отрицательных;
- выбор приемов воздействия с учетом индивидуально-личностных качеств студента и особенностей ситуации, в которой были допущены ошибочные действия.

3. Определение результативности обучения:

- степень увлеченности студента процессом обучения;
- качество и количество учебного материала, освоенного за определенный отрезок времени с учетом поправки на его сложность и индивидуальные способности студента.

Таким образом, успех самостоятельной работы будущих исполнителей на духовных инструментах в значительной степени определяется взаимосвязью, взаимообусловленностью самостоятельных и аудиторных занятий.

А.І. Смолік, професар

ВЫКАРЫСТАННЕ ЭЛЕКТРОННЫХ СРОДКАЎ У МЭТАХ КАНТРОЛЮ САМАСТОЙНАЙ ВУЧЭБНА- ПАЗНАВАЛЬНАЙ ДЗЕЙНАСЦІ СТУДЭНТАЎ

Дыягностыка якасці падрыхтоўкі студэнтаў з'яўляецца актуальнай у дыдактыцы навучання. Праблемы вызначэння ўзроўню ведаў студэнтаў і распрацоўкі адэкватных спосабаў іх ацэньвання і кантролю даследуюць многія навукоўцы. У іх працах комплексна разглядаецца праблематыка вызначэння крытэрыяльных паказчыкаў паспяховасці студэнтаў, метадаў і сродкаў дыягностыкі навучальна-пазнавальнай дзейнасці ў межах тэхналагічнага падыходу; шляхоў дасягнення высокай якасці навучання па розных дысцыплінах; эфектыўнай рэалізацыі механізма пераемнасці паміж агульнай сярэдняй і вышэйшай адукацыяй. Актуальнасць разглядаемых пытанняў і неабходнасць глыбокага вывучэння спосабаў праверкі ведаў абумоўлены працэсамі

рэфармавання сістэмы адукацыі ў нашай краіне, запатрабаванасцю практычных распрацовак па дадзенай тэматыцы.

Адукацыйныя стандарты новага пакалення вызначаюць абавязковы мінімум зместу вучэбных дысцыплін для самастойнай вучэбна-пазнавальнай дзейнасці. Па дысцыплінах першага блока, у тым ліку і па гісторыі Беларусі, на яе прадугледжваецца 30% ад агульнай колькасці гадзін. Сусветная практыка кантролю і ацэнкі якасці падрыхтоўкі студэнтаў грунтуецца перш за ўсё на авалоданні ўменнямі творча выкарыстоўваць веды ў жыццёвых сітуацыях. Менавіта на гэта арыентуюць заканадаўчыя акты і ўрадавыя дакументы, адукацыйныя стандарты Рэспублікі Беларусь.

Дыягностыка навучання спалучае кантроль, праверку, ацэньванне, назапашванне даных, іх аналіз, выяўленне дынамікі змяненняў і асобнага росту студэнтаў, карэкцыю і прагназаванне далейшага развіцця дыдактычнага працэсу. Калі працэдура праверкі ведаў і ўменняў канстатуе ўзровень і якасць ведаў без глумачэння іх паходжання, то дыягностыка разглядае вынікі навучання ў цеснай узаема сувязі са шляхамі і спосабамі іх дасягнення. Традыцыйна пад дасягненнямі разумеюцца аб'ём і ўзровень засвоеных ведаў, уманняў і навыкаў, што адлюстроўваецца праз выстаўленне адзнакі. Разам з тым сутнасць вучэбных дасягненняў неабходна разумець і як працэс навучання (рух ад ранейшага ўзроўню да якасна новага), і як вынік навучання (суаднясенне дасягнутага ўзроўню ў параўнанні з патрабаваннямі адукацыйнага стандарта).

У сучаснай беларускай вышэйшай школе пры правядзенні дыягностыкі дасягненняў усё большае распаўсюджванне набывае комплекснае выкарыстанне электронных і традыцыйных сродкаў навучання. Па гісторыі Беларусі, напрыклад, выкарыстоўваюцца альтэрнатыўныя падручнікі, хрэстаматыі, інфармацыйна-даведачныя выданні, картаграфічны матэрыял, электронныя дыскі, на якіх запісаны розныя гістарычныя падзеі, інтэрнет-інфармацыя і інш.

На кафедры гісторыі Беларусі і музеязнаўства БДУ культуры і мастацтваў распрацавана мадэль алгарытмічнай арганізацыі прафесійнай дзейнасці выкладчыка і вучэбна-пазнавальнай дзейнасці студэнтаў, прызначаная для глыбокага засваення будучымі спецыялістамі гістарычных ведаў.

Алгарытмічная дзейнасць выкладчыка мае наступныя этапы:

– вызначэнне мэты кантрольна-ацэначнай дзейнасці і яе карэляцыя з мэтамі гістарычнай адукацыі;

– вызначэнне зыходнага і прамежкавага ўзроўняў ведаў студэнтаў у адпаведнасці з нарматыўнымі патрабаваннямі адукацыйнага стандарта, вучэбнай праграмы, 10-бальнай сістэмы ацэнкі ведаў;

– правядзенне структурна-функцыянальнага аналізу зместу вучэбнага матэрыялу, які студэнтам неабходна засвоіць самастойна;

– вызначэнне ўзроўню ведаў студэнтаў у адпаведнасці з паказчыкамі інтэлектуальнага развіцця асобы, якія звязаны з індывідуальнымі магчымасцямі засвойваць веды і самастойна іх здабываць;

– фармуліроўка пытанняў і заданняў, арыентаваных на вызначэнне ўзроўню засваення вучэбнага матэрыялу і авалодання спосабамі вучэбна-пазнавальнай дзейнасці;

– забеспячэнне адваротнай сувязі праз якасны стан навучання і магчымасць пераходу студэнта з ніжэйшага ўзроўню засваення зместу вучэбнага матэрыялу і спосабаў дзейнасці на вышэйшы;

– ажыццяўленне працэсу карэкцыі навучання з улікам атрыманых і плануемых (нарматыўных) вынікаў.

У якасці адной з навукова-метадычных асноў рэалізацыі прапанаванай алгарытмічнай мадэлі намі разглядаюцца ўзроўні засваення зместу вучэбнага матэрыялу пачынаючы з трэцяга ўзроўню, бо, згодна з інтэгральнай 10-бальнай шкалай ацэнкі, у якасці прадуктыўных вызначаюцца чацвёрты і пяты ўзроўні. Такім чынам, трэці ўзровень вылучаецца намі ў якасці канцэптуальна прадуктыўнага, што дазваляе рэалізаваць прынцып вядучай ролі тэарэтычных ведаў.

Неабходна ўлічваць, што фарміраванне гістарычных ведаў у студэнтаў павінна адбывацца на праблемна-тэарэтычным узроўні асэнсавання зместу. Тлумачэнне гістарычных падзей, з'яў, працэсаў павінна ажыццяўляцца ў першую чаргу праз сістэму агульнагістарычных і сацыялагічных паняццяў, разуменне заканамернасцей гістарычнага развіцця і іх канкрэтна-гістарычных праяўленняў. Значным фактарам, які ўплывае на вучэбныя дасягненні студэнцкай моладзі, з'яўляецца фарміраванне ўстойлівай станоўчай матывацыі

да навучання з выкарыстаннем камп'ютэраў. Мы карыстаемся аўтарскімі электроннымі сродкамі навучання "Беларусь: гісторыя Беларусі ад старажытнасці і да пачатку XXI ст.", "Гісторыя Беларусі. Тэматычныя тэсты".

Структуру гэтай электроннай мадэлі складаюць паслядоўна размешчаныя буйныя тэматычныя блокі:

1. Старажытнае грамадства.
2. Узнікненне класавага грамадства і беларускай дзяржаўнасці (VI – сярэдзіна XIII ст.).
3. Беларусь у другой палове XIII – сярэдзіне XVI ст.
4. Беларусь у сярэдзіне XVI – XVIII ст.
5. Беларусь у складзе Расійскай імперыі.
6. Беларусь у 1917–1939 гг.
7. Беларусь у гады Другой сусветнай вайны (1939–1945).
8. БССР у першае пасляваеннае дзесяцігоддзе.
9. БССР у сярэдзіне 50 – сярэдзіне 80-х гг. XX ст.
10. Беларусь у сярэдзіне 80-х гг. – 1990 г.
11. Рэспубліка Беларусь у 1991–2007 гг.

Вызначаны наступныя тэхналагічныя кірункі рэалізацыі мадэлі падрыхтоўкі студэнтаў:

– выпрацоўка навыкаў выканання рознатыповых тэставых заданняў, развіццё спосабаў дзейнасці, звязаных з засваеннем:

- а) гістарычных фактаў;
- б) храналогіі;
- в) тэрмінаў і паняццяў;
- г) праблемных пытанняў развіцця навукі, культуры і мастацтва;
- д) гістарычнай картаграфіі;
- е) навыкаў працы з гістарычнымі дакументамі;
- ж) звестак пра гістарычных асоб і іх ролю ў гісторыі Беларусі і інш.;

– выпрацоўка стратэгіі і тактыкі выканання комплексаў тэставых заданняў; выпрацоўка навыкаў псіхалагічнага трэнінгу і адаптацыі.

Комплекс заданняў камп'ютэрнага тэсціравання, вынікі выканання якога інтэгрэтуюцца ў межах нарматыўна арыентаванага падыходу, дазваляе параўноўваць і ранжыраваць

дасягненні кожнага студэнта на падставе размеркавання тэставых балаў адносна пэўнай нормы. Крытэрыяльна арыентаваны падыход дазваляе вызначыць ступень валодання вучэбным матэрыялам і спосабамі дзейнасці, што асабліва актуальна ва ўмовах прафілізацыі вышэйшай адукацыі. Крытэрыяльна арыентаваны тэст вызначае ўзровень ведаў адносна некаторага крытэрыю, а не адносна групавых норм.

Эфектыўнае ўжыванне электронных сродкаў кантролю прадугледжвае:

- сістэматызацыю і абагульненне студэнтамі чатырохкампанентнага зместу навучальнага матэрыялу на базавым узроўні;
- фарміраванне ў студэнтаў, якія вывучаюць гісторыю Беларусі на павышаным узроўні, спецыяльных уменняў і тэхналагічных навыкаў для задачы комплекснага экзамену ў форме тэсціравання;
- вызначэнне студэнтамі сваіх індывідуальных магчымасцей навучання з улікам калектыўна-групавой і індывідуальнай самастойнай навучальна-пазнавальнай дзейнасці.

Вопыт выкарыстання тэстаў для кантролю самастойнай вучэбна-пазнавальнай дзейнасці студэнтаў сведчыць: электронная праграма “Бакалаўр” дазваляе за адны семінарскія заняткі правесці веды значнай колькасці студэнтаў або адначасова ўсёй групы. Тэсты можна выкарыстоўваць у рэжыме “трэнінг” для арганізацыі самастойнай пазнавальнай дзейнасці як індывідуальнай, так і групавой. Разнастайная тыпалогія тэстаў дае студэнтам інварыянтную магчымасць пры выбары спосабаў выканання пазнавальных заданняў: выбар правільнага адказу, вызначэнне лагічных сувязей, суадносін, выключэнне “лішняга”, запаўненне лагічных ланцужкоў, завяршэнне адказу і г. д. І, бадай, самае галоўнае – выкарыстанне камп’ютэрных сродкаў навучання дазваляе выкладчыку ўключыць у актыўную пазнавальную дзейнасць усіх студэнтаў у аўдыторыі і па-за яе межамі.